

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion vakauttamistakauksista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että valtion vakauttamistakauksista annetun lain voimassaoloaikaa pidennetään siten, että lakia voitaisiin soveltaa vuosina 1993—1995 haettaviin valtiontakauksiin. Samalla lakiin ehdotetaan lisättäväksi pienen ja keskisuuren yrityksen määri-

telmä sekä täydennetään takuun myöntämisen edellytyksiä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Valtion vakauttamistakauksista annettu laki (529/93) tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993. Lain tarkoituksena on turvata velkaantuneiden pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä vakauttamalla talletuspankin yritykselle myöntämät luotot ja antamalla luotoille osittainen valtiontakaus. Lailla pyritään samalla parantamaan talletuspankkien vakava-raisuutta vahvistamalla niiden tasetta. Vakauttamistakaus on valtion omavelkainen takaus, joka koskee pääomaa, korkoa ja muita luottosopimuksen mukaisia maksuja. Takaus annetaan enintään 50 prosentille vakautettavan luoton määrästä. Vakauttamistakauksia voi samanaikaisesti olla voimassa enintään 3 500 miljoonan markan määrä.

Vakauttamistakauksia oli 31 päivään heinäkuuta 1994 mennessä haettu yhteensä noin 2 miljardin markan luotoille ja takaushakemuksia oli saapunut 338 kappaletta. Takauksia oli vastaavana aikana myönnetty yhteensä noin 1,15 miljardin markan luotoille. Valtion voimassaolevat takaus- ja tarjousvastuut olivat yhteensä noin 575 miljoonaa markkaa. Vakauttamistakaus on ollut merkittävä väline pyrit-

täessä turvaamaan elinkelpoisten pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä.

Pankkien järjestämättömät saatavat kokonaisuudessaan olivat vuoden 1992 lopussa 55 miljardia markkaa, joka on 9,3 prosenttia kaikista vastuista. Teollista toimintaa harjoittavien yritysten järjestämättömät luotot olivat tällöin 4,13 miljardia markkaa. Vastaavat luvut vuonna 1993 olivat 52 miljardia markkaa ja 9,6 prosenttia, joista teollista toimintaa harjoittavien yritysten 3,97 miljardia markkaa. Teollisen toimialan järjestämättömistä luotoista arvioidaan valtaosan olevan pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä. Pankkien luottotappiot vuonna 1992 olivat 22 miljardia markkaa ja vuonna 1993 19 miljardia markkaa. Vuoden 1994 aikana arvioidaan luottotappioiden säilyvän korkealla tasolla, joiden määrää arvioitaessa yksi lähtökohta on vuoden 1993 luottotappioiden taso. Järjestämättömät luotot ja luottotappiot ovat vain suuntaa-antavia sen suhteen, mikä on yritysten kyky maksaa nykyisiä luottoja takaisin. Tämän lisäksi on luottoja, joiden ehtoja pankit ovat ylivelkaantumisen ja maksuvaikeuksien vuoksi vapaaehtoisesti helpottaneet esimerkiksi alentamalla luottojen korkoja.

Huolimatta markkinoiden elpymisestä ja sii-

tä seuranneesta toimintaedellytysten paranemisesta pienten ja keskisuurten yritysten keskimääräinen velkaantuneisuus säilyy ainakin kahden tai kolmen seuraavan vuoden aikana hyvin korkealla tasolla. Toisaalta yrityksille on syntynyt ja syntymässä investointitarpeita. Pienen ja keskisuureen teollisuuteen heijastuvat riskit, erityisesti suurten yritysten konkurssit, hidastavat elpymistä. Lisäksi useat yritykset aloittelevat vientiä, johon liittyy riskejä ja jonka tulokset näkyvät viiveellä. Viennin ja liikevaihdon kasvu lisäävät edelleen käyttöpääoman tarvetta. Korkea velkaantuneisuus ja omien vakuuksien riittämättömyys vaikeuttavat uusien luottojen saamista. Pankkien on vaikeaa antaa uutta rahoitusta, jos on olemassa vakuusvaje ja elinkelpoisenkin yrityksen velkaantuneisuusaste on korkea. Tämä seikka vaikeuttaa osaltaan elinkelpoisten pienten ja keskisuurten yritysten investointien liikkeellelähtöä sekä hidastaa talouden elpymistä.

Kotimarkkinoilla toimivat yritykset elpyvät muuta teollisuutta hitaammin ja ne tarvitsevat sen vuoksi enemmän sopeutumisaikaa.

Talouden orastavasta elpymisestä huolimatta voidaan edellä mainitun perusteella arvioida, että pankkien mahdollisuudet merkittävästi lisätä pienten ja keskisuurten yritysten rahoitusta ovat lähivuosina vähäiset. Samoin mahdollisuudet vakauttaa ylivelkaantuneiden pienten ja keskisuurten yritysten vierasta pääomaa ovat ilman lisävakuuksia varsin rajoitetut. Tämän vuoksi on perusteltua, että myös lähivuosina on käytettävissä rahoitusväline, jonka avulla elinkelpoisten, mutta velkaantuneiden pienten ja keskisuurten yritysten pankkiluottoja voidaan vakauttaa.

Edellä esitetyn perusteella voidaan arvioida vakauttamistakauksia haettavan vuoden 1994 loppuun mennessä noin 1,5 miljardin markan luotoille ja seuraavan vuoden aikana 600—1 000 miljoonaa markkaa vuodessa, mikä merkitsisi 150—250 hakemusta vuodessa. Tällöin vakautettavien luottojen kokonaismäärä voisi nousta 4—5 miljardiin markkaan. Tämän vuoksi on perusteltua jatkaa valtion vakauttamistakauksia koskevan lain voimassaoloaikaa yhdellä vuodella siten, että takauksia voidaan myöntää sellaisten hakemusten perusteella, jotka ovat saapuneet Valtiontakaukeskukseen vuoden 1995 loppuun mennessä.

Pieniksi ja keskisuuriksi yrityksiksi ja siten lain soveltamisalaan kuuluviksi on katsottu yritykset, joissa on enintään 500 työntekijää,

joiden käyttöomaisuuden arvo on enintään 350 miljoonaa markkaa ja joissa suuryrityksen omistusosuus on enintään 1/3 koko yrityksestä. Määritelmä poikkeaa Euroopan Unionissa (EU) sovellettavasta pienen ja keskisuuren yrityksen (pk-yritys) määritelmästä. EU:ssa sovelletaan pk-yritysten osalta 250 työntekijän rajaa ja enintään 20 miljoonan ecun liikevaihtoa. Tämän vuoksi lain 2 §:ään ehdotetaan lisättäväksi EU:ssa sovellettavan pk-määritelmän mukainen pienen ja keskisuuren yrityksen määritelmä viime aikoina vakiintuneen käytännön mukaisesti.

Hallituksen esityksessä laiksi valtion vakauttamistakauksista (HE 31/1993 vp.) takauksen myöntämistä puoltavana seikkana mainittiin se, että vakautettavassa yrityksessä oli tehty tervehdyttämissuunnitelma.

Käytännössä useimmissa tapauksissa tällainen suunnitelma tai muu vastaava selvitys on yrityksen aloitteesta laadittu, minkä vuoksi sen esittäminen tulisi asettaa yhdeksi takauksen myöntämisen edellytykseksi. Tämän vuoksi lain 3 §:ään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan yrityksen tulee esittää Valtiontakaukeskukselle tervehdyttämissuunnitelma tai muu selvitys niistä toimenpiteistä, joilla yritys kehittää toimintaansa. Kyseinen selvitys olisi yksi osa sitä aineistoa, jonka perusteella Valtiontakaukeskus tekee arvion yrityksen elinkelpoisuudesta.

2. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Hallituksen esityksessä laiksi valtion vakauttamistakauksista arvioitiin, että vakauttamistakauksien korvausprosentti olisi 20 prosenttia. Tällöin korvauksiin käytettäisiin valtion varoja enimmillään 700 miljoonaa markkaa. Mikäli talouden elpyminen jatkuu ennustetulla tavalla, voidaan arvioida, että se edesauttaa taattavien yritysten toimintaedellytyksiä. Lisäksi takausten myöntämisen yhteydessä on monissa tapauksissa edellytetty myös muita yritysten rahoitusrakennetta parantavia järjestelyjä, esimerkiksi oman pääoman vahvistamista. Myös näillä toimenpiteillä voidaan parantaa taattavien yritysten toimintaedellytyksiä. Takaustapioiden määrää on kuitenkin etukäteen vaikea arvioida. Tähän mennessä kolme vakauttamistakauksen saanutta yritystä on asetettu konkurssiin. Pankit ovat hakeneet korvauksia on noin neljän miljoonan markan arvosta. Va-

kauttamistakausten perusteella maksettavien korvausten bruttomäärän arvioidaan vuonna 1994 olevan 25 miljoonaa markkaa. Lopullinen tappio korvausten maksamisen jälkeen riippuu takaisinperinnän ja vakuuksien realisoinnin tuloksesta.

Vakauttamistakauksia on hoitanut noin 10 henkeä määräaikaissa työsuhteissa. Lain voimassaolon jatkuminen merkitsee sitä, että määräaikaista työsuhteita jatketaan vastaavasti.

3. Asian valmistelu

Esitys perustuu Valtiontakuukeskuksen esitykseen ja se on valmisteltu virkatyönä kauppa- ja teollisuusministeriössä yhteistyössä Valtiontakuukeskuksen kanssa. Esityksestä on pyydetty lausunto valtiovarainministeriöltä, Suomen Pankkiyhdistykseltä, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitolta, Pienteollisuuden Keskusliitolta ja Suomen Yrittäjien Keskusliitolta. Nämä pitivät esitystä yleisesti tarpeellisenä ja kiireellisenä. Heidän tekemänsä huomautukset on pyritty mahdollisuuksien mukaan huomioimaan esityksessä.

4. Kansainväliset sopimukset

Euroopan talousalueesta tehty sopimus (ETA-sopimus) on tullut voimaan vuoden 1994 alusta. ETA-sopimuksen mukaan kansainvälistä kauppaa vinouttavat valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä. Tuen tarkoituksenmu-

kaisuuden kannalta keskeistä on tuen kilpailu- ja kauppavaikutusten arviointi.

Valtiontukien myöntämiskiellosta on Euroopan yhteisöissä (EY) hyväksytty kuitenkin useita poikkeuksia. Alemmanasteisessa normistossa muita tukia sallitumpana pidetään muun muassa pienten ja keskisuurten yritysten tukea. ETA-sopimuksen mukaan jokainen uusi tukiohjelma sekä käytössä olevien tukiohjelmien merkittävät muutokset joudutaan ilmoittamaan EFTAn valvontaviranomaiselle ESAlle. Mikäli tukiohjelma täyttää ETA-sopimuksen määräykset, valvontaviranomainen hyväksyy ohjelman ja määrää ohjelmalle enimmäistukikatton. Myös valtion takaukset kuuluvat ETA:n valtiontukimääritelmiin.

Valtionvakauttamistakauksista annettu lainsäädäntö on ilmoitettu olemassa olevana tukiohjelmana ESAlle. Samoin esityksessä ehdotetut lainsäädännön muutokset tulee ilmoittaa ESAlle tukiohjelman muutoksena.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on vahvistettu.

Lain 2 §:n uutta 2 ja 3 momenttia sekä 3 §:n uutta 2 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi hakemuksiin, jotka ovat saapuneet Valtiontakuukeskukseen lain voimaantulon jälkeen.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion vakauttamistakauksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion vakauttamistakauksista 18 päivänä kesäkuuta 1993 annetun lain (529/93) 14 §:n 2 momentti sekä

lisätään 2 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, 3 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja 14 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Pienellä ja keskisuurella yrityksellä tarkoitetaan tässä laissa yritystä, jonka

- 1) henkilökunta on enintään 250 henkilöä; ja
- 2) vuotuinen liikevaihto on enintään 120 miljoonaa markkaa tai taseen loppusumma enintään 60 miljoonaa markkaa.

Pienenä ja keskisuurena yrityksenä ei kuitenkaan pidetä:

- 1) osakeyhtiötä, jonka osakepääomasta yhden tai useamman muun kuin pienen tai keskisuuren yrityksen omistusosuus ylittää 25 prosenttia;

- 2) avointa yhtiötä, jonka yhtiömiehenä on muu kuin pieni tai keskisuuri yritys; eikä

- 3) kommandiittiyhtiötä, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on muu kuin pieni tai keskisuuri yritys.

3 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettun edellytyksen

arvioimista varten yrityksen, jonka luotoille takausta haetaan, tulee esittää myös tervehdyttämissuunnitelma tai muu selvitys niistä toimenpiteistä, joilla yritys kehittää toimintaansa. Tervehdyttämissuunnitelman tai muun selvityksen tulee sisältää toimenpiteet, joiden tarkoituksena on yrityksen toimintaedellytyksien turvaaminen.

14 §

Tätä lakia sovelletaan valtioneuvostokauksiin, joita tämän lain nojalla haetaan vuosina 1993—1995.

Lain 2 §:n 2 ja 3 momenttia sekä 3 §:n 2 momenttia sovelletaan hakemuksiin, jotka ovat saapuneet Valtioneuvostokeskukseen tämän lain voimaantulon jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 21 päivänä lokakuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Kauppa- ja teollisuusministeri *Seppo Kääriäinen*

Laki

valtion vakauttamistakauksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion vakauttamistakauksista 18 päivänä kesäkuuta 1993 annetun lain (529/93) 14 §:n 2 momentti sekä

lisätään 2 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, 3 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja 14 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Pienellä ja keskisuurella yrityksellä tarkoitetaan tässä laissa yritystä, jonka

- 1) henkilökunta on enintään 250 henkilöä; ja*
- 2) vuotuinen liikevaihto on enintään 120 miljoonaa markkaa tai taseen loppusumma enintään 60 miljoonaa markkaa.*

Pienenä ja keskisuurena yrityksenä ei kuitenkaan pidetä:

- 1) osakeyhtiötä, jonka osakepääomasta yhden tai useamman muun kuin pienen tai keskisuuren yrityksen omistusosuus ylittää 25 prosenttia;*
- 2) avointa yhtiötä, jonka yhtiömiehenä on muu kuin pieni tai keskisuuri yritys; eikä*
- 3) kommandiittiyhtiötä, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on muu kuin pieni tai keskisuuri yritys.*

3 §

Edellä 1 momentissa tarkoitetun edellytyksen arvioimista varten yrityksen, jonka luotoille takausta haetaan, tulee esittää myös tervehdyttämissuunnitelma tai muu selvitys niistä toimenpiteistä, joilla yritys kehittää toimintaansa. Tervehdyttämissuunnitelman tai muun selvityksen tulee sisältää toimenpiteet, joiden tarkoituksena on yrityksen toimintaedellytysten turvaaminen.

14 §

Tätä lakia sovelletaan valtiontakauksiin, joita tämän lain nojalla annetaan vuosina 1993 ja 1994.

14 §

Tätä lakia sovelletaan valtiontakauksiin, joita tämän lain nojalla haetaan vuosina 1993—1995.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Lain 2 §:n 2 ja 3 momenttia sekä 3 §:n 2 momenttia sovelletaan hakemuksiin, jotka ovat saapuneet Valtiontakuukeskukseen tämän lain voimaantulon jälkeen.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .*